

N:o 179.

Af herr **P. Pehrsson** i Åkarp, om vissa ändringar i och tillägg till legostadgan.

Förslag, åsyftande dels ett fullständigt omarbetande af Kongl. Maj:ts förnyade legostadga af den 23 november 1833 och dels partiella förändringar i densamma, hafva tid efter annan varit föremål för Riksdagens pröfning, utan att dessa förslag vunnit någon väsentligare framgång. Motioner i förstnämnda riktningen hafva väl hufvudsakligen strandat på den uppfattningen, att om ur legostadgan plockades bort de beståndsdelar, hvilka vore mindre öfverensstämmande med en nyare tids åskådning, utan att enighet vanns om det nya, som skulle träda i stället, befaras kunde, att stadgans egentliga innebörd jemte de goda hållpunkter, hvilka onekligen äfven i närvarande tid äro till båtnad både för tjenare och husbönder, ginge till spillo. Minst på landsbygden skulle man väl vara hågad för att låta tjensteaftalen i sin helhet få bero af vexlande konjunkturer inom arbetsförhållandena.

Ehuru förslag om smärre ändringar i legostadgan sällan vunnit något större biträde inom riksdagen, beroende hufvudsakligen på den stora olikhet, som vårt land både till klimat och ekonomiska förhållanden företer och som gör, att en lagändring i detta fall kan vara lika opassande i den ena landsändan, som den skulle blifva till gagn i den andra, har jag likväl dristat mig att nu framlägga ett förslag i sådant syfte.

I rikets sydligare delar har särskildt under det senaste årtiondet bland den jordbrukande befolkningen gjort sig starkt gällande en önskan om flyttningstidens förläggande till en annan tidpunkt på året. Såsom arbetena vid det mera intensiva jordbruket numera gestalta sig, infaller flyttningstiden på landsbygden med sina åtta fridagar just då landtmannen i hög grad behöfver forcera med de utvändiga göromålen, för att innan vinterns inträdande få desamma verkställda. Särskildt i de orter, der sockerbeter eller annan liknande rotfrukt i större utsträckning odlas och hvarå skörden under inga förhållanden med fördel eller utan risk kan företagas hvarken tidigare eller senare än under oktober månad,

kan ett afbrott med göromålen på en veckas tid blifva både förlustbringande och på annat sätt känbart.

En motion år 1892 om framskjutning af flyttningstiden, förslagsvis en månad eller derunder, vann rätt stor anslutning i båda kamrarne, och lagutskottet tillstyrkte till och med en skrifvelse till Kongl. Maj:t om framläggandet af förslag till sådan lagändring, men frågan föll i båda kamrarne. Den förändring, förslaget skulle föranleda i förordningen om mantalsskrifning, var må hända största anledningen till att frågan fick denna utgång.

Som nu syftet med en sådan lagändring mera afser att vinna en vid nu lagstadgade flyttningstiden knappast ersättningsbar arbetskraft vid landtbruket, synes mig målet kunna ernås äfven på det sättet, att de i förening med flyttningen bestämda fridagarne inskränkas till minsta möjliga antal och tjenaren erhåller motsvarande frihet under annan tid på tjenståret. Fridagarne hafva väl också från början varit afsedda att lemna tjenaren någon tid för egna angelägenheter, men härtill kan hvilken annan tid som helst på året vara lika lämplig. Med hänsyn till huru friveckan i närvarande tid af många tjenare användes, vore det för tjenaren både i sedligt och ekonomiskt hänseende en välgärning, om fridagarne fingo åtnjutas under andra förhållanden. Nog skulle tjenstepersonalen hellre vilja betjena sig af några fridagar vid midsommartiden och jultiden, då väderlek och andra förhållanden äro mera gynsamma för resor och besök.

Visserligen medgifver legostadgan, att genom öfverenskommelse mellan vederbörande de nuvarande fridagarne kunna inskränkas, men en allmän praxis har blifvit att sluta och börja tjensten den lagstadgade tiden, hvartill torde bidra det välbehag, hvarmed alltid fridagarne emotses. Om för sjelfva flyttningen tvenne dagar vore afsedda och dessutom lagstadgade, att vid städseln skulle öfverenskommas om trenne fria söknedagar under hvarje halfår, anser jag en till både husbönders och tjenares fördel lycklig förändring vara åstadkommen.

Vidare, då ofta rättstvister förekomma mellan husbönder och tjenare om löneförmåner, om städseln afslutats lagligt eller ej, m. fl. förhållanden, som svårligen kunna ledas i bevis efter det sätt städseln i närvarande stund får ske, äfvensom med hänsyn till nu föreslagna tillägg vid städseln, torde det vara nödigt och å ömse sidor till gagn, att vid städseln alltid städjobevis tvåfaldt upprättades och hvilket af både husbonde och tjenare undertecknades.

Slutligen föreslår jag, att legostadgan rättas i öfverensstämmelse med den allmänt blifna praxis, att tjensteaftal i stad må få afslutas äfven för halfår.

På grund af hvad jag härmed anfört, tillåter jag mig föreslå,

att Riksdagen för sin del beslutar följande ändringar och tillägg i Kongl. Maj:ts förnyade legostadga af den 23 november 1833, att lydelsen blir i

26 §. Städjobevis, som mellan husbonde och tjenstehjon, efter hvad i 35 § sägs, upprättas, skall innehålla — — — och uppgift å fridagar, lön och öfrige förmaner — — — öfverenskommit. Städjobeviset under-tecknas egenhändigt af husbonde och tjenare eller bevittnas.

32 §. Uppstår tvist — — — och innehåller städjobevis ej, hvad härom — — — gifves.

35 §. När tjenstehjon — — — derå gifva. Husbonde skall — — — emottaga, och upprättas städjobevis i tvenne exemplar, af hvilka husbonde och tjenstehjon hvardera ett till sig taga. När så stadt — — — samtycke.

39 §. Vill husbonde skiljas — — — ifrån och med den 26 juli till och med den 24 augusti, och i stad, för flyttning den 1 maj, ifrån och med den 24 januari till och med den 22 februari. Sker ej — — — som förut.

44 §. Flyttningsdag för tjenstehjon är å landet den 1 november och i stad, der tvenne flyttningsdagar få användas, den 1 november och den 1 maj.

Utom flyttningsdagarne åtnjute tjenstehjon under tjenstetiden frihet från tjenstegöromålen trenne söknedagar under hvarje halfår, hvilka dagar till datum vid städseln bestämmes och i städjobeviset intages.

45 §. Tjenstehjon inställe sig i tjenst sist å andra dagen efter flyttningsdag, derest ej annorlunda — — — öfverenskommits. Försummar — — — skadan.

Vederbörande utskott, till hvars handläggning denna motion remitteras, torde i ordalydelsen af mitt förslag göra de ändringar, som kunna finnas nödiga.

Stockholm den 28 januari 1898.

Pehr Pehrsson
i Åkarp.